

Olivia Blanchard

Digital Future Society Think Tank

Teknologia berriak erruz sartu dira gizartearen maila eta esparru askotan. Horietako bat lan-ingurunea da. Lerro hauek idazten ari naizen unean, birala bihurtu da edukien erredaktore batek lanpostua galdu duela, enpresak haren ordeztu ChatGpt¹ delako tresna ezarri duenean. Adimen artifiziala eta automatizazioak enpleguan duen eragina gaur egungo joera ikusgarri eta nabarienetako bat da. Ez da bakarra. Teknologia gizartean eta lan-merkatuan duen eraginarekin zerikusia duten beste joera batzuek ere eztabaida handia piztu dute azken urteotan. Joera horietako bat, eta artikulu honen solasgaia, plataformen bidezko lanaren hedapena da.

Lanaren Nazioarteko Erakundearen arabera, lan-plataforma digitalek laneko munduaren aldaketa garrantzitsuenetako bat eragin dute azken hamarkadan². Gaur egun, munduko hiri askotatik janaria etxera ekartzeko eska daiteke, edo iturgin bat aurkitu, matematika-irakasle bat edo haurzain bat, mugikorrek aplikazio baten bidez. Eskura dugu, orobat, Internetera konektatzea eta, minutu gutxiren buruan, *freelance* bat aurkitu, web bat diseinatzeko, lege-testu bat itzultzeko, irudiak etiketatzeko edo adimen artifizialeko tresnak entrenatzeko.

Lan-plataformen hedapena garrantzitsua da, lanaren antolamenduan eta negozio-eredu berrien sorreran duen eraginagatik ez ezik, etengabe aldatzen ari den fenomeno konplexu horrek planteatzen dituen erronkengatik ere. Artikulu honek *gig economy* delakoaren historia eta ezaugarri nagusiak (bolo-ekonomia edo eskaeraren arabeko ekonomia) eta

fenomeno horrek planteatzen dituen erronka batzuk berrikusten ditu.

Gig economy delakoaren hastapenak

Lehen plataformak Estatu Batuetan sortu ziren 2000ko hamarkadaren hasieran, komunikazioan eta konexioetan Internetek ekarri zituen hobekuntzak bultzatuta. Eredu hori 2008ko atzeraldien ondoren finkatu zen, eta Europara zabaldu zen 2010eko hamarkadan.

2010. eta 2020. urteen artean, lan-plataforma digitalen kopurua bost bider handiagoa egin zen, eta COVIDen pandemiaren ondorioz, are lehentasun handiagoa hartu dute.³ Sektore batzuetan, esaterako, etxeko lanen sektorean, laneko plataforma digitalak zortzi aldiz biderkatu dira hamarkada bakar batean⁴. Plataformetako langileen kopuruak, termino absolutuetan, nahiko txikia izaten jarraitzen badu ere (munduko lan-eskuaren % 1-3)⁵, aurreikuspenen arabera, plataforma digitaletako lanak hazten jarraituko du sektore askotan.

Europar, kalkuluen arabera, 500 plataforma digital inguru ari dira lanean, eta 2022an 28 milioi langile ari

1. https://www.elconfidencial.com/tecnologia/2023-06-14/despedita-por-ia-y-vuelta-despedir-ia_3665268/?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=BotoneraWeb
2. LNE (2018). *Digital labour platforms and the future of work: Towards decent work in the online world*. Lanaren Nazioarteko Bulegoa. [PDF] eskuragarri hemen: https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_645337/lang-en/index.htm

3. LNE (2021). *Gizartearen eta enpleguaren perspektibak munduan 2021: Plataforma digitalen eginkizuna lan-munduaren eraldaketan*. LNE. Eskuragarri hemen: https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2021/WCMS_771675/lang-es/index.htm
4. LNE (2021). «Making decent work a reality for domestic workers: Progress and prospects ten years after the adoption of the Domestic Workers Convention», 2011 (189. zk.) International Labour Office – Geneva: ILO, 2021 Eskuragarri hemen: https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_802551/lang-en/index.htm
5. Schwellnus, C., Geva, A., Pak, M., y Veiel, R. (2019). *Gig Economy Platforms: Boom or Bane? Economics Department Working Papers*. OECD. [PDF] Eskuragarri hemen: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/gig-economy-platforms-boom-or-bane_fdb0570b-en

ziren plataformetan⁶. Espainian plataforma digitaletan ari diren langileen tasa Europa osoko altuenetako bat da⁷. Datu ofizialik ez dagoen arren, Europako Batzordearen 2018ko datuen arabera, biztanleria aktiboaren % 2,6k plataforma digitalen bidez egiten du lan nagusia⁸. Eta horietan noizean behin lan egiten dutenak gehituz gero, proportzioa % 18ra iristen da⁹.

Laneko plataforma digitalen hedapena berrikuntza digitalen eta lanaren munduan azken hamarkadetan ikusi diren joeren aldaketen arteko elkargunean kokatzen da. Interneten gorakadak, telefono mugikorren erabateko nagusitasunak, adimen artifizialaren aurrerapenak eta datuen ekonomiaren hazkundeak ekonomia digitalen eta plataformen hedapena ekarri dute. Era berean, lan-merkatuen liberalizazioak, aldi baterako enpleguaren hazkundeak, deslokalizazioak, lanak kanpora esleitzeak eta aldi baterako langileak eskaeraren arabera azpikontratatzek lan-plataforma digitalen bidea erraztu dute. Ohiz kanpoko lanaren gorakada plataformak agertu baino lehenagokoa da, eta hein handi batean plataforma horien hazkundearen atzean dago: OECDko herrialdeetan, lan-indarraren herenak enplegu atipikoetan lan egiten du¹⁰.

Ezaugarri nagusiak

Enplegu-plataforma digitalek hainbat eredu hartzen dituzte, eta hainbat zerbitzu eskaintzen dituzte sektore askotan, Espainian eta nazioartean, baina guztiak bi kategoriatan sailka daitezke: *on line* lan-plataformak eta *in situ* lan-plataformak. Lehenengoen kasuan, zereginak Internet bidez egiten dira, edo bitarteko digitalen bidez soilik jardun behar da. Plataforma horien bidez egiten diren lanak izan daitezke *freelance*

erakoak, proiektuko lana (zenbait egun, aste edo hilabete iraun dezake) edo «mikrolanak» (minutu gutxi iraun dezakete). Malt, Upwork eta Twago, adibidez, *on line* plataformak dira, *freelance* profesionalentzat bideratuak. Amazon Mechanical Turk (MTurk) mikrolaneko plataforma zahar eta ezagunenetako bat da, eta bezero eta langileak ditu mundu osoan. Mikrolanak sinpleak eta errepikakorrek izan ohi dira, adibidez, edukiak moderatzea, bideo baten kalitatea sailkatzea, irudiak etiketatzea, bezeroen web kontsultei erantzutea edo produktu baten aipamena editatzea.

On line lan-plataformen kasuan ez bezala, *in situ* lan-plataformen kasuan, bezeroak eta langileak eremu geografiko berean daude, eta lanak egiteko fisikoki interakzioan jardun behar dute, esate baterako, banaketa-zerbitzu batean edo mendekotasuna duten pertsonen zaintza-zerbitzu batean. *In situ* egiten diren lanen plataformen adibide ezagun batzuk etxez etxeko banaketaren sektorekoak dira, hala nola Glovo, Stuart eta Deliveroo, edo garbiketa- eta zainketa-zerbitzuen plataformak, hala nola Care.com, egoitza Estatu Batuetan duena.

Gorago aipatu den moduan, lan egiteko modu atipikoak ez dira berriak, baina lan egiteko plataforma digitalek eragina izaten ari dira negozio-ereduetan, lanaren antolamenduan eta lan-harremanetan. Enpresentzat, lan-plataforma digitalek aukera ekonomiko berriak eskaintzen dituzte, lan-indar handiago batera iristeko aukera, baita maila globalean ere, eta besteren kontura lan egiten duen pertsona bat kontratatzeari lotutako kostuak aurrezte ere bai. Profesionalak noizean behin edo zerbitzu oso espezializatuak behar izaten dituzten enpresentzat, plataformek eskaintzen dute langile-poltsa handi baterako berehalako sarbidea, aldi baterako kontratu-agentzia batetik igaro beharrik gabe. Enpresa trasnazional handiek plataformetan aurkitzen dute pertsonen hizkuntza-gaitasunak eta esperientziak aprobetxatzeko eta lanak edozein ordutan eta ordutegian guztietan egiteko aukera.

Langileentzat, plataforma digitalek diru-sarrerak lortzeko eta lan-merkatuan egoteko aukera ematen dute, eta ekonomia edo sektore informaletan, plataformak lan-merkatu formaletarako sarrera izan daitezke, tokiko zein nazioarteko merkatuetarako.

6. <https://www.consilium.europa.eu/es/policies/platform-work-eu/>

7. Digital Future Society (2021). *El trabajo en plataformas digitales en España: ¿qué sabemos?* <https://digitalfuturesociety.com/es/report/el-trabajo-en-plataformas-digitales-en-espana-que-sabemos/>

8. Pesole, A., Urzú Brancati, M. C., Fernández Macías, E., Biagi, F., González Vázquez, I. (2018). *Platform Workers in Europe*, EUR 29275 EN. Europako Batasunaren Argitalpen Bulegoa. [PDF] Eskuragarri hemen: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC112157>

9. Ibid.

10. OECD (2019). *New Forms of Work and the Future of Work*. Eskuragarri hemen: <https://www.oecd.org/future-of-work/fow-non-standard-work.htm>

Negozio-eredu anitz izanik, oro har hitz egitea zaila bada ere, ezaugarri batzuk komunak dira plataforma askorentzat eta langileen elkarrekin, sindikatuek eta erakunde publikoek salatu dituzte ezaugarri horietako batzuk. Lehen langileak autonomo gisa sailkatzeko ohiko praktika da. Azken urteotan, hainbat herrialdeetako auzitegiek emandako epaiek *riders* direlakoak enplegatutzat jo izan dituzte.

Gig economy delakoaren beste elementu batzuek kritikak eragin dituzte, esaterako, kudeaketa algoritmikoaren opakutasuna, plataformen, bezeroen eta langileen arteko botere-desoreka, lana kalifikatzeko (edo deskalifikatzeko) aipuen eta puntuazioen gehiegizko erabilera, eta, plataforma batzuetan bezala, lana emateko langileei harpidetzak eginaraztea¹¹. Gainera, plataformetan lan egiten duten langileek beren denboraren zati handi bat ematen dute (beren lanaldiaren % 41, Europako Batzordearen datuen arabera) zeregin bat bilatzen edo esleitu zain¹². Denbora hori ez da ordaintzen, ez baita lan egindako denboratzat hartzen. Azkenik, langileek ere asko kritikatu dute plataformaren arreta pertsonal eta humanorik eza, zerbait ondo ez doanean.

Auzitegiek emandako epaiez gain, hainbat gobernuak ahalegin handiak egin dituzte plataformetako lana arautzeko. Erregulazio-ekimen nabarmenen artean, Espainiako 12/2021 Legea dago, irailaren 28koa eta «Rider Legea» deitzen zaiona; Langileen Estatutuaren Legearen testu bategina aldatzen du, plataforma digitalen esparruan banaketan diharduten pertsonen lan-eskubideak bermatzeko¹³. Lege horrekin, Espainia izan da banaketa-plataformetako langileen lan-egoera arautu duen lehen herrialdea Europar Batasunean. Legea aitzindaria izan zen, halaber, langileek (edozein

enpresatakoek, ez bakarrik plataforma digitaletakoek) algoritmoen erabilerrari buruzko informazioa lortzeko duten eskubidea onartu zuelako.

Europa mailan, Batzordeak zuzentarau-proposamen bat argitaratu zuen plataformetako langileen baldintzak hobetzeko 2021aren amaieran. Harrezkeroztik, estatu kideek eztabaida eta negoziazio gogorrak izan dituzte proposamenari buruz, eta, zehazki, lan-presuntzioari buruz. Azkenik, iragan ekainaren 12an, Enplegu eta Gizarte Gaietako ministroek Kontseiluaren orientazio orokorra adostu zuten proposamenari buruz, eta orain Europako Parlamentuarekiko negoziazioak hasiko dira, zuzentzarauaren azken testuari buruz.

Zalantzarik gabe, fenomeno konplexua da, aldakorra eta etengabe aldatzen ari dena, eta hainbat erronka planteatzen dizkie maila desberdinetako politika publikoak egiteko ardura dutenei. Erronka horietako bat *gig economy* delakoak duen heterogeneotasuna da. Eta bigarren erronka bat da informazio sistematizaturik ez izateak nolako eragina duen lan-merkatuan eta langileen esperientziak¹⁴.

Bi erronka handi: *gig economy* delakoaren heterogeneotasuna eta informazio falta

Erregulazioari buruzko eztabaida eta lan-ikuskaritzak bi sektoretan oinarritu dira, nagusiki, herrialde askotan: banaketaren eta garraioaren sektorean. Hala ere, *gig economy* delakoak aniztasun handia du, bai sektoreen aldetik, bai plataforma-ereduen aldetik ere, eta langileek plataformetan duten esperientzia ez da berdina guztientzat. Batzuek noizean behin erabiltzen dituzte plataformak, beste diru-iturri batzuk osatzeko; beste batzuek, berriz, neurri handi batean plataforma baten edo gehiagoren mende daude. Europan, plataformetako langileen % 25 inguru plataformetako lanaren mende dago funtsean, haien diru-sarreraren iturri nagusia baita, eta normalean ez dute beste lanik. Gainerakoek plataformen ekonomiatik kanpoko beste

11. Todolí, A., eta Peiró J. *El trabajo en plataformas digitales en la Comunitat Valenciana II*. <https://labora.gva.es/documents/166000883/166282936/Informe+Plataformas+2022+Comunidad+Valenciana.pdf/0579056b-33d2-4dad-91ab-83fc8c4d5345>

12. <https://www.consilium.europa.eu/es/infographics/digital-platform-workers/>

13. Legearen eragina aztertzeko, ikus Sanz de Miquel et al. (2023). «El empleo irregular tras la Ley Rider: ¿nueva regulación, idénticas estrategias empresariales?», in *Revista Española de Sociología*, 32. libk, 3. zk. (2023): Monográfico sobre consumo, trabajo y digitalización, y artículos de miscelánea <https://recyt.fecyt.es/index.php/res/article/view/96769>

14. Todolí, A., eta Peiró J. *El trabajo en plataformas digitales en la Comunitat Valenciana II*. <https://labora.gva.es/documents/166000883/166282936/Informe+Plataformas+2022+Comunidad+Valenciana.pdf/0579056b-33d2-4dad-91ab-83fc8c4d5345>

lanpostu bat dute, eta plataformetan noizean behin lan egiten dute¹⁵.

Plataformetan izaten diren esperientziak aldatu egiten dira plataforma-motaren eta egiten diren lanen arabera. Langileen esperientzian eragina duten beste faktore batzuk hauek dira: plataformaren mendekotasun maila, tokiko lan merkatuaren errealitatea edo noraino erabaki dezaketen zer lan onartzen dituzten eta zer prezio ezartzen duten¹⁶.

Espektroaren mutur batean daude ekonomia tradizionalen alternatibarik ez dutenak eta lanerako aukera bakarra plataformetan lan egitea dutenak. Agian ezin dute aukeratu zer lanetan jardun, ezta tarifak edo lan-baldintzak ezarri ere. Segur aski, kudeaketa algoritmiko opakoa izango dute, eta arazoren bat izanez gero, ez da pertsona bat izango telefonoaren beste aldean, arazoa konpontzeko. Beste muturrean, berriz, kualifikazio handiko pertsonak daude, esate baterako, *business technology* delako arloaren muineko postuetan, hala nola Outvise izeneko *marketplace* espainiarraren erabiltzaileak, plataforma horren bidez bezero berriak aurkitu eta beren ordutegiak, baldintzak eta tarifak ezarri eta negozia ditzaketenak. Edo eskulanetako profesionalak, lehendik bezero kopuru bat dutenak eta Erresuma Batuan MyBuilder bezalako plataformak erabiltzen dituztenak, bezero berriak bilatzeko. *Gig economy* delakoaren ezaugarri den heterogeneotasunak, beraz, erroka garrantzitsu bat planteatzen du.

Bigarren erroka da informazio sistematizaturik ez izatea *gig economy* delakoak munduko hainbat sektoretan eta herrialdetan duen eraginari buruz, eta zailtasunetako bat estatistika ofizialak lortzearekin lotuta dago. Enplegu atipikoko beste modu batzuetan bezala, plataformetako lana ez da ageri estatistika nazional ofizialetan. Gainera, ez dago adostasunik Espainiako eta nazioarteko gobernu-erakundeen artean erabili beharreko terminologiari buruz. Are gehiago konplikatzeko, lehen urteetako zenbait azterketetan,

aktiboetan oinarritutako plataformen bidez (adibidez, Airbnb) sortutako diru-sarreraren datuak jaso ziren, eta horrek plataformako lanaren tamainari buruzko ondorioak ezbaian jartzen zituen.

Gainera, literatura akademikoa, batez ere, zentratu da garraioaren eta etxez etxeko entregaren sektore oso maskulinotuetan¹⁷. Informazio falta nabarmena dago *gig economy* delakoak feminizatuta dauden sektoreetan duen eraginari buruz, hala nola, etxeko lanen eta zainketen sektorean, sozialki gutxietsitako eremua baita, prekarioa eta batez ere atzerritarra eta femeninoa den lan-indarra ezaugarri dituen. Sektore horiek ere ukituta daude digitalizazioaren eta Espainiara eta mundu osoko herrialdeetara enpresa ugari etorri izanaren ondorioz, mugikorrenzako aplikazioak eta web-plataformak sortu dituztelako, haurrak, adineko pertsonak eta mendekotasuna dutenak zaintzeko zerbitzuak, etxez etxeko garbiketa-zerbitzuak eta maskotak zaintzeko zerbitzuak eskaintzeko¹⁸.

Bestalde, ezjakintasun handia dago *on line* plataformetako lanari buruz, berdin *freelance* lanari buruz nahiz mikro-lanari buruz. *On line* lan-plataformetan lan egiteak (*freelance* eta mikro-lanak) planteatzen duen erroka bat haien izaera transnazionala da. Langile bat Indian egon daiteke Txinako bezero batentzat mikrolanak egiten, Estatu Batuetan egoitza duen plataforma baten bidez. Garapen teknologikoari eta Interneti esker, lan-indarra gero eta globalizatuagoa dago. *On line* plataformetan ari diren langileak, esate baterako itzultzaileak, dagoeneko ez dira beren eskualde geografikoko lan-merkatuarekin bakarrik lehiatzen, gero eta globalagoa den eskulan batekin lehiatzen ari baitira (horrek «*a race to the bottom*» edo behehazketa lasterketa sor dezake, soldatei eta lan-baldintzei dagokienez).

Azken hausnarketa gisal, Europako Batzordeak kalkulatu du 2025ean 28 milioitik 43ra igoko zela lan-plataforma digitaletan lan egiten duten pertsonen

15. Forde, C.; Stuart, M.; Joyce, S.; Oliver, L.; Valizade, D.; Alberti, G.; Hardy, K.; Trappmann, V.; Umney, C. ; & Carson, C. (2017). *The Social Protection of Workers in the Platform Economy*, European Parliament. [PDF] Eskuragarri hemen: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/614184/IPOL_STU\(2017\)614184_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/614184/IPOL_STU(2017)614184_EN.pdf)

16. Digital Future Society (2019). *El futuro del trabajo en la era digital: el auge de las plataformas laborales*. <https://digitalfuturesociety.com/es/report/el-futuro-del-trabajo-en-la-era-digital-el-auge-de-las-plataformas-laborales/>

17. Espainian plataformetan lan egiteari buruz sortutako literatura aztertzeko, ikus: Digital Future Society (2021) *El trabajo en plataformas digitales en España: ¿qué sabemos?* <https://digitalfuturesociety.com/es/report/el-trabajo-en-plataformas-digitales-en-espana-que-sabemos/>

18. Ikus: Digital Future Society (2021) *Los cuidados a domicilio y las plataformas digitales en España*. <https://digitalfuturesociety.com/es/report/cuidados-domicilio-plataformas-digitales-espana/>

kopurua¹⁹. Beraz, premiazkoa da hobeto ulertzea nola eragiten duten lan-plataformek lan-merkatuetan eta pertsonen esperientzietan, politika publikoak egin ahal izateko. Gizarte-azterketa gehiago egin behar dira «gig workers» deitzen diegun pertsonen ikuspegiak eta esperientziak zehaztasun handiagoz ulertzeko, batez ere sektore oso feminizatueta eta *on line* lan-plataformetan, bai *freelance* erara, bai mikrolanetan. ■

Bibliografia

- Europako Kontseilua. *Infografía-Panorámica de las plataformas digitales en la UE*. <https://www.consilium.europa.eu/es/infographics/digital-platform-workers/>
- Digital Future Society (2019). *El futuro del trabajo en la era digital: el auge de las plataformas laborales*. <https://digitalfuturesociety.com/es/report/el-futuro-del-trabajo-en-la-era-digital-el-auge-de-las-plataformas-laborales/>
- Digital Future Society (2021). *El trabajo en plataformas digitales en España: ¿qué sabemos?* <https://digitalfuturesociety.com/es/report/el-trabajo-en-plataformas-digitales-en-espana-que-sabemos/>
- Digital Future Society (2021). *Los cuidados a domicilio y las plataformas digitales en España*. <https://digitalfuturesociety.com/es/report/cuidados-domicilio-plataformas-digitales-espana/>
- Forde, C.; Stuart, M.; Joyce, S.; Oliver, L.; Valizade, D.; Alberti, G.; Hardy, K.; Trappmann, V.; Umney, C.; & Carson, C. (2017). *The Social Protection of Workers in the Platform Economy*, European Parliament. [PDF] Eskuragarri hemen: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/614184/IPOL_STU\(2017\)614184_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/614184/IPOL_STU(2017)614184_EN.pdf)
- OECD (2019). *New Forms of Work and the Future of Work*. [online] Eskuragarri hemen: <https://www.oecd.org/future-of-work/fow-non-standard-work.htm>
- OIT (2021). *Gizartearen eta enpleguaren perspektibak munduan 2021: El papel de las plataformas digitales en la transformación del mundo del trabajo*. LNE. Eskuragarri hemen: https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2021/WCMS_771675/lang-es/index.htm
- LNE. (2018). *Digital labour platforms and the future of work: Towards decent work in the online world*. Lanaren Nazioarteko Bulegoa. [PD] Eskuragarri hemen: https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_645337/lang-en/index.htm
- LNE (2021). *Making decent work a reality for domestic workers: Progress and prospects ten years after the adoption of the Domestic Workers Convention*, 2011 (189. zk.) International Labour Office-Geneva: ILO, 2021 Eskuragarri hemen: https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_802551/lang-en/index.htm
- Pesole, A.; Urzú Brancati, M. C.; Fernández Macías, E.; Biagi, F.; González Vázquez, I. (2018). *Platform Workers in Europe*, EUR 29275. Europako Batasunaren Argitalpen Bulegoa. [PDF] Eskuragarri hemen: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC112157>
- Sanz de Miquel *et al.*, (2023). «El empleo irregular tras la Ley Rider: ¿nueva regulación, idénticas estrategias empresariales?». In *Revista Española de Sociología*, 32. libk, 3. zk. (2023): Monográfico sobre consumo, trabajo y digitalización, y artículos de miscelánea <https://recyt.fecyt.es/index.php/res/article/view/96769>
- Schwellnus, C.; Geva, A.; Pak, M.; eta Veiel, R. (2019). *Gig Economy Platforms: Boom or Bane?* Economics Department Working Papers. OECD. [PDF] Eskuragarri hemen: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/gig-economy-platforms-boon-or-bane_fdb0570b-en
- Todolí, A., eta Peiró J. *El trabajo en plataformas digitales en la Comunitat Valenciana II*. <https://labora.gva.es/documents/166000883/166282936/Informe+Plataformas+2022+Comunidad+Valenciana.pdf/0579056b-33d2-4dad-91ab-83fc8c4d5345>

19. <https://www.consilium.europa.eu/es/infographics/digital-platform-workers/>